

24 березня – Всесвітній День боротьби з туберкульозом. У цей день, раз на рік, політики, урядовці та преса згадують про туберкульоз в Україні. Галасують цілий день. Потім день закінчується. І галас вщухає. На цілий рік, до наступного Дня боротьби. «Телеграф» вирішив з'ясувати, чому за 15 років в Україні так і не подолана епідемія туберкульозу?

За версією «Телеграфу», українські уряди (не один, а один за одним) послідовно зацікавлені у неподоланні епідемії туберкульозу в країні. Бо епідемія дає розкішну можливість використовувати значні кошти державного бюджету та міжнародних фондів для організації успішного бізнесу приватних фармацевтичних структур, інтереси яких любляють урядовці. Читайте матеріали і вирішуйте, наскільки обгрунтовані наші висновки.

Чому в Україні не

А зараз немає ніякої...

■ Україна

Дослідження ситуації з туберкульозом ми вирішили почати з його профілактики. На сьогодні єдиним, підтвердженим клінічними дослідженнями, методом профілактики туберкульозу є вакцинація. Для цього використовується вакцина БЦЖ (для ослаблених дітей – БЦЖ-М). Вакцина отримала свою назву за першими літерами прізвищ двох французьких дослідників, які займалися нею паралельно і майже водночас – Кальмет та Герен (Bacillus Calmette-Guérin). Ефективність вакцини БЦЖ медики визначають у межах 80%. Вважається, що – за ідеальних умов – вакцинація формує імунітет проти туберкульозу років на 15. Потім частіше потрібна ревакцинація. В Україні новонароджених малюків вакцинують БЦЖ на 3-5 день після народження. Повторне щеплення (ревакцинацію)

проводять дітям 7 та 14 років. Десятки років населення колишнього СРСР вакцинували ставропольською вакциною БЦЖ-1. Населення України теж до 2008-го року вакцинували БЦЖ-1 російського виробництва. У 2008-му році Міністерство охорони здоров'я (МОЗ) України видало Наказ № 366 (від 07.07.2008) про вакцинацію населення України вакциною БЦЖ SSI (виробник – Данія). Від початку 2010 року жоден регіон України не отримав взагалі ніякої вакцини БЦЖ для щеплення новонароджених. Про це повідомила на прес-конференції 1 березня **Тетяна Бахутська, голова Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я**. Те саме вона засвідчила «Телеграфу». Причина затримки, як зазначила пані Тетяна, – тендери. Їх ще не провели. Та й державний бюджет ще не прийнятий.

■ Кременчук

МОЗ України в офіційному прес-релізі обіцяв, що поставки вакцини БЦЖ в регіони почнуться 5-20 березня. Якраз 20 березня «Телеграф» звернувся до **завідувача епідеміологічного відділу Кременчуцької СЕС пана Верещаки**. Ми запитали, чи отримав він обіцянку МОЗ вакцину БЦЖ? – Та яке «отримав»?! Квартал закінчується, а ми ще жодних, передбачених Календарем щеплень, імунологічних препаратів не отримали! У мене на залишку 500 доз вакцини! У неї термін придатності до серпня 2010 року. Маю інформацію, що у лікарнях міста залишилась певна кількість доз БЦЖ з терміном придатності до квітня 2010 року. Це все! Хоча запит ми, як і треба, подали ще у грудні 2009 року. Але ж тендери не проведені. І коли їх ще проведуть? А коли вакцину доправлять? То коли ще

буде... Вакцина ж імпортна. Та й коштує – 11 гривень доза! Нам стало цікаво – чому в Україні не випускають власну вакцину БЦЖ? Немовлятам без неї – ніяк. Тим більше, в умовах безстрокової епідемії туберкульозу в країні. І для державних закупівель зручно, і власного виробника підтримати було б непогано. І взагалі, ще у 2000 році Верховна Рада України окремим Постановою радила Кабміну «вжити заходів для створення вітчизняного виробництва вакцин проти туберкульозу» (Постанова № 2123 від 07.12.2000). У 2006-му році Верховна Рада України знову окремим Постановою відзначила, що в «Україні випускається недостатньо вакцин – що становить реальну загрозу для національної безпеки держави» (Постанова № 3339 від 12.01.2006). Ну, і де вакцина?

Поховане виробництво

Скромний сільський заводик

Як виявилось, Україна таки планувала створити виробництво вітчизняної вакцини БЦЖ. Це передбачено ще «Комплексною програмою розвитку медичної промисловості на 1997-2003 рр.» (Постанова Уряду № 1538 від 18.12.1996 р.). Виробництво БЦЖ планували налагодити на Львівському заводі лікарських препаратів. Підприємство мало розташуватися у селі Винники, що біля Львова. Там ще у 1982 році, «під дахом» Львівського науково-дослідного інституту епідеміології та гігієни, почали будувати завод з виробництва бактерійних препаратів. Хотіли винести безпечне бактерійне виробництво за межі Львова. Та коштів не вистачило, новобудова вийшла дуже-дуже скромна. Втім, у 1990-му вона отримала горде ім'я Державне підприємство «Львівлікпрепарати». На базі цього скромного, але самостійного (причому із 100% часткою державного майна) заводу уряд незалежної України і зібрався запустити виробництво сучасної вітчизняної вакцини БЦЖ.

Село Винники. Так виглядає сьогодні підприємство «Львівлікпрепарати», де мали виробляти українську вакцину БЦЖ.

Німці в шоці! Вони зникають...

Солідна інтернаціональна компанія

За планом, поставки обладнання для виробництва вакцини, та здійснити його шефмонтаж, мав консорціум солідних німецьких фірм – «Глятт інженертехнік ГмбХ» та «Лінде КСА-Дрезден». Задля реалізації цієї великої мети, Державний комітет України з медичної та мікробіологічної промисловості (Держкоммедбіопрот) доручив приватній українській компанії ЗАТ УЗТФ «Біомед» укласти відповідні угоди з шановними німецькими імпортерами. ЗАТ «Біомед» уклало контракт (№077-2В від 06.03.1995р.). Валютно-кредитна рада Кабінету Міністрів України дала згоду на фінансування 85% вартості контракту. Під гарантії Кабміну України, в межах кредитної лінії ФРН оформили іноземний кредит. ВАТ «Державний експортно-імпортерський банк України» уклав індивідуальну кредитну угоду з консорціумом німецьких банків «АКА-Аусфуркредитгезельшафт мбХ» (№ 5/0810/6216). Загальна сума кредиту – 35 275 000 німецьких марок.

2 лютого 1998 року дисципліновані німці поставили по контракту обладнання на суму 18 300 000 нім. марок. Але лінію з виробництва сучасної української вакцини БЦЖ так і не запустили. Навіть обладнання не змонтували. Бо ніде було. Завод треба було добудувати під нове виробництво, довести до ладу корпуси. А український уряд раптово припинив фінансування будівництва. У нього традиційно закінчилися кошти. Тож усе суперове німецьке обладнання так і залишилося стояти у ящиках.

Між тим, проектна потужність цього обладнання була розрахована на випуск 10 мільйонів доз вакцини БЦЖ на рік. Україні ж для вакцинації населення потрібно було лише 3 мільйони доз на рік. Виробництво ризикувало стати збитковим.

Та практичні німці запропонували налагодити ампульний розлив ін'єкційних розчинів. Така схема виготовлення сприяла б економічній ефективності виробництва – вакцину можна було б експортувати. Взагалі, у цій історії німці нас не розуміли. Вони не розуміли, навіщо українці сплатили такі кошти за високотехнологічне обладнання, щоби потім кинути його посеред поля у селі Винники? На початку 1999-го року консорціум німецьких фірм «Глятт інженертехнік ГмбХ» та «Лінде КСА-Дрезден» здійснив героїчну спробу переконати українську сторону завершити такі будівництво лінії з виробництва вакцини БЦЖ у Винниках. Німці запропонували об'єднати – заради завершення будівництва – кошти з двох інших проектів. Справа в тому, що український уряд – крім вакцини БЦЖ – ще легковажно зібрався випускати вакцину АКДС на Харківському заводі «Біолік», та вакцини

проти кору, паротиту і гепатиту Б на Одеському заводі з виробництва бактерійних препаратів. Обладнання для виробництва вакцин на Харківському та Одеському заводі українська сторона (ЗАТ УЗТФ «Біомед») замовила у тих самих німців. І відповідні кредитні угоди уклала. І кредитну лінію відкрила під гарантії Кабміну України аж на 41 471 500 марок. А от використати кредити руки якось не дійшли – ну не до того було заклопотаному українському уряду та його хитрій фірмі «Біомед».

От німці і запропонували не плодити безперспективні «довгобуду» на трьох заводах, а запустити виробництво хоча би на одному – у Винниках. У липні 2001 року на шостому спільному українсько-німецькому засіданні Кооперативної ради (головував українсько-німецькому засіданні Кооперативної ради (головував віце-прем'єр-міністр Роговий) сторони ухвалили рішення про об'єднання трьох кредитів. З німцями навіть узгодили про-

Рахункова Палата перевіряє всіх!

Ну, обладнання для виробництва протитуберкульозної вакцини і далі припадало собі пілом у недобудованих корпусах заводу. Українські уряди (один за одним) віщували про невпинну та самовіддану боротьбу з туберкульозом. Зрештою, у 2005 році Рахункова Палата України провела аудит – перевірила, як використовуються кошти державного бюджету та іноземних кредитів на боротьбу з туберкульозом? Перевірили і довгобуд у Винниках. Висновок аудиторів: – Кабінет Міністрів України та Міністерство фінансів України не забезпечили створення виробництва вітчизняних вакцин БЦЖ. Внаслідок чого, одержане за кредитною угодою ще у 1998 році обладнання на суму 18 300 000 нім. марок фізично та морально старіє. Виробництво вітчизняної протитуберкульозної вакцини в умовах епідемії туберкульозу досі не налагоджено. Механізм повернення бюджетних коштів, використаних на забезпечення кредитної угоди, відсутній. Водночас, за рахунок коштів державного бюджету сплачено кредит ФРН у загальній сумі 29 438 500 євро або 187 837 500 грн. За процедурою, висновки Колегії Рахункової палати доправили голові Верховної Ради України, голові Ради національної безпеки і оборони України та до Кабінету Міністрів України. І нічого не сталося. У 2008-му році – після гучного скандалу зі школярем, який загинув під час компанії щеплення від кору та краснухи – Рахункова Палата вдруге перевірила «мертве» виробництво вакцин у Винниках. І знову констатувала, що підприємство ДП «Львівлікпрепарати» не працює. І знову нічого не сталося – завод не добудували, кредити не повернули.

Немає власної вакцини БЦЖ?

Дуже-дуже таємниче виробництво!

«Телеграфу» стало цікаво – а ділі що? Хто захопить німецьке обладнання? Що буде з покинутим заводом? Чи запустять виробництво вакцин БЦЖ в Україні? І, до речі, хто повертатиме величезні кредити, отримані під гарантії уряду України? За допомогою львівського колеги пана Михалика, ми розшукали арбітражного керуючого, призначеного судом на ЗАТ «Біомед» – фірму, яка, нагадаємо, була отримувачем німецького обладнання для виробництва вакцин:

– **Пане Капелюшний, ви – не власник, не засновник та не акціонер фірми «Біомед»? Ви призначені судом, як арбітражний керуючий?**

– Саме так. Через те, що акціонери ЗАТ «Біомед» не спромоглися реалізувати бізнес-проект з виробництва

вакцини БЦЖ, через неповернення кредитів, виникла справа про банкрутство. Кредитором у справі виступила Податкова адміністрація України. Мене суд призначив розпорядником майна, арбітражним керуючим.

– **Де зараз знаходиться німецьке обладнання? Маємо інформацію, що воно зникло із заводу у Винниках?**

– Це комерційна інформація.

– **Хто сьогодні виступає власником обладнання? Це українська фізична чи юридична особа?**

– Це комерційна інформація.

– **Хто виплачуватиме величезні кредити, узяті під урядові гарантії?**

– Це некоректне запитання.

– **Чи буде налагоджене в Україні, на згаданому німецькому обладнанні,**

виробництво вакцини БЦЖ? Хто власник цього проекту?

– Це комерційна інформація. Я юрист. І маю певні зобов'язання перед акціонерами «Біомеду». Я не можу вам повідомити, де знаходиться зараз майно та хто його власник. Але можу сказати, що вакцина БЦЖ вироблятиметься на Україні. Бо, як ви знаєте, є державна програма. І є люди, зацікавлені у такому розвитку подій. Більше того, вони мають думку, що треба випустити сучасну форму вакцини БЦЖ – рідку, а не суху, яку застосовують зараз.

– **Тобто, люди Х планують організувати в Україні те саме ампульне виробництво вакцини, яке 10 років тому пропонували німці?**

– Вибачте, без коментарів.

Отже, що у нас виходить? Виходить, що «кто-то, кое-где, у нас, порой…» випускатиме вакцину БЦЖ? Хтось дуже засекречений та у дуже секретному місці. Чесно кажучи, у нас немає підстав сприймати таку інформацію серйозно. До того ж, «Телеграфу» звернувся із запитом до МОЗ України – ми просили повідомити, чи володіє Міністерство інформацією про те, де в Україні планується розпочати виробництво вакцини БЦЖ? Та хто сьогодні є власником зниклого німецького обладнання для виробництва вакцин? МОЗ повідомило, що не володіє такою інформацією.

На нашу думку, зібрані матеріали свідчать про те, що виробництво сучасної вакцини БЦЖ в Україні знищене. І знищене через незацікавленість українських урядів у створенні такого виробництва. Як інакше ми можемо розуміти ситуацію, коли спочатку українська сторона сплатила під урядові гарантії 29 мільйонів євро (в еквіваленті) за обладнання, а потім не знайшла нещасних 8,9 мільйонів гривень, щоб добувати завод? І не знаходила їх аж 12 років – поки не зникло і саме обладнання. Причому не просто «українська сторона», а український уряд не знаходив. Між тим, випуск вітчизняної вакцини – це не ремонт дитсадку у Решитилівці, це стратегічний державний проект. І не можна сказати, що уряд «нічого не знав». Верховна Рада закликала. Рахункова Палата інформувала. Все марно.

Вони знищили виробництво БЦЖ в Україні

Прем'єр-міністри України

Пустовойтенко В. П. (1997-1999)

Ющенко В. А. (1999-2001)

Кінах А. К. (2001-2002)

Янукович В. Ф. (2002-2005; 2006-2007)

Схануров Ю. І. (2005-2006)

Тимошенко Ю. В. (2005; 2007-2010)

Пан Янукович – нині, як Президент України, обіцяє відродити галузь охорони здоров'я в Україні та всіляко підтримувати вітчизняного лікаря та вітчизняного виробника фармацевтичних препаратів. Між тим, перебуваючи на посаді прем'єра України найдовше за інших фігурантів – у сукупності, шість років – не сприяв запуску вітчизняного виробництва вакцин БЦЖ.

Пані Тимошенко – нині, як ідейний лідер опозиції, обіцяє усіляко захищати українців від свавілля та бездіяльності влади. У листопаді минулого, 2009 року, на початку президентської виборчої кампанії пані Тимошенко – ще у якості чинного прем'єра – зчинила страшний галас щодо пандемії свинячого грипу в Україні. Згодом цей грип отримав в народі кодову назву «прем'єрський грип». А прем'єр «під грип» домоглася від Верховної Ради України 608 млн. грн. – на боротьбу (офіційної відповіді, куди пішли ці кошти, «Телеграфу» так і не отримав). Продемонструвавши народу таку безпрецедентну передвиборчу боротьбу з грипом, пані прем'єр водночас жодним чином не сприяла здійсненню більш реального проекту – випуску вітчизняної вакцини БЦЖ. Хоча і перебувала при владі майже чотири роки.

Пан Азаров – третій фігурант, який нас цікавить більше за інших. Нині, коли він став чинним прем'єром, урядова Партия регіонів презентує його, як фінансового генія та рятівника української економіки. Між тим, довгі п'ять років (1995-1999) пан Азаров був членом валютно-кредитної Ради при Кабміні – тієї самої Ради, яка дала згоду на фінансування під державні гарантії 85% сумнівного контракту на німецьке обладнання для виробництва вакцин БЦЖ у Винниках. Кредити досі не повернуті, величезна пеня не сплачується. Між тим, у протокольних рішеннях Ради ми не знайшли окремої думки пана Азарова, який би наполегливо пропонував схему повернення кредитів або хоч якось переймався через їхню втрату. Тож, на нашу думку, в реальній історії з вакциною теоретичний фінансовий геній пана Азарова не розкрився у повному і вражаючому обсязі.

Кому вигідно, щоб Україна не мала власної вакцини?

Найперше, це вигідно торговим фармацевтичним фірмам, які постачають вакцину БЦЖ на український ринок. Тендер на поставки вакцин в Україну проводить Постійний тендерний комітет Міністерства охорони здоров'я (МОЗ). Навряд чи можна вважати Тендерний комітет неупередженим та незалежним від міністерства і впливу з боку міністра охорони здоров'я. Тим більше, що голова комітету – заступник чинного міністра. Ми готові навести конкретний приклад, з якого видно, хто заробив гроші на відсутності вітчизняної вакцини в Україні. Приклад із найближчого минулого – передостанній тендер.

Дуже прозорий тендер

За даними Рахункової Палати України, Тендерний комітет МОЗ у грудні 2007-го (закупка на 2008-й рік) придбав 164 000 доз вакцини БЦЖ SSI (Данія) у ЗАТ «Ганза» (рішення від 05.12.2007). Загальна вартість партії – 1 804 000 грн., вартість дози – 11,0 грн. Закупка проведена за процедурою закупівлі «у одного учасника». Мотивація (ТЕО) закупівлі нового препарату – заява, що з 2008 року для імунопрофілактики туберкульозу використовуватимуть вакцину БЦЖ SSI (Данія).

Цю операцію Тендерний комітет провів 5 грудня. А 4 грудня, той самий комітет скасував торги щодо закупівлі 724 400 доз вакцини БЦЖ виробництва Росії. Вартість партії – 659 200 грн., вартість дози – 91 копійка. Підстави для скасування торгів – надлишок вакцини БЦЖ (Росія) в Україні.

За Наказом МОЗ №27 (24.01.2008), у лютому 2008-го вакцина БЦЖ SSI на водному та залізничному транспорті доправлена до регіональних СЕС для проведення планових щеплень. І лише у липні 2008-го міністр Князевич видає Наказ №366 «Про затвердження програми переходу до протитуберкульозного щеплення вакциною БЦЖ SSI (Данський штаб) в Україні».

В принципі, дуже грамотна операція. І обґрунтування залізне – дійсно, данська вакцина сучасніша, отримала дуже позитивну оцінку з боку ВООЗ. Штами треба міняти кожні 20 років – все правильно. А те, що її закупили на державні кошти у одного учасника торгів – це лише деталь. Але деталь цікава. Саме час дізнатися, хто керує фірмою «Ганза», у якій держава закупила товару майже на 2 мільйони державних коштів?

«Ганза» чи Газда української фармації?

У реєстраційних документах ще з 1994-го року керівником ЗАТ «Ганза» проходить Багрій Петро Охтиркі. Спеціалізується компанія на оптовій торгівлі фармацевтичними товарами та роздрібній торгівлі фармацевтичними та парфумерними товарами. Компанія має розгалужену мережу аптек та аптечних пунктів. За реєстраційними документами (на 2008 р.), у багатьох із них керівником теж проходить пан Багрій (Охтирка, Ромни, Конотоп, Шостка, Путивль, Севастополь та ін.). Пан Багрій – людина в Україні відома та статусна, від якого прямо затрептіли. Одна назва чого коштує – «Дело фармацевтов»: за що взорвали полковника СБУ?! Знаєте, чому ми тремтіли? Бо у публікації згадувалось «все» прізвище пана Багрія. Крім нього, там, правда, згадувався ще пан Лірник. А крім компанії «Ганза», мова йшла про «Інтерфарм», «ТРИ-Центральний аптекарський склад», «Фарма-Лайф» та інші. Автор публікації прозора натякав на якийсь таємничий документ, де сказано, що фармацевтичний ринок України поділили дві групи фармацевтичних компаній. А потім повідомляв, що через цей документ невідомі зловмисники підло підірвали у Києві

полковника СБУ Голобокова.

Ми заходилися шукати загадковий документ, на який натякав автор статті. Документ ми знайшли. Він цілком офіційний. Називається «Аналіз та висновки щодо стану державного фінансування в галузі охорони здоров'я та ефективності використання бюджетних коштів». Складений він у Підкомітеті з питань планування бюджетних програм та контролю за використанням бюджетних коштів в охороні здоров'я Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я. Підписав документ голова підкомітету пан Ковалюк В. І. Він же надіслав його із супровідним листом (№04-24/15-к від 08.09.2008) Голові Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я пані Бахтеєвій Т. Д. У документі (стор.5-6) дійсно мова йде про те, що 90% державних закупівель за цільовими програмами «Туберкульоз», «СНІД», «Онкологія» контролюють дві фінансові групи. До першої з яких «входять компанії ЗАТ «Ганза», ТОВ «Сумська аптечна компанія» (контролюються Багрієм Петром Івановичем)».

Такі справи, панове. Пам'ятаєте початкову версію «Телеграфу» – що епідемія туберкульозу не подолана, бо це невигідно українському бізнесу, який і призначає своїх найманців на урядові посади? Чи видається вам наша версія переконливою?

Лариса АРТЕМЕНКО

У наступному номері читайте: «Чому дитина-сирота не хоче їхати до «дуже хорошого» санаторію?»

Список офіційних документів, використаних при підготовці матеріалу: «Звіт про результати перевірки використання коштів Державного бюджету України, виділених на виконання Національної програми боротьби із захворюваннями на туберкульоз протягом 2002-2004 років, а також коштів іноземних кредитів і грантів, наданих для здійснення протитуберкульозних заходів», Рахункова Палата України, 2005 р. «Аудит використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству охорони здоров'я України на виконання заходів з імунопрофілактики населення», Рахункова Палата України, 2008р. Доповідна записка, лист МОЗ України №13-15/24 від 17.06.08. Наказ МОЗ України №366 від 07.07.08. «Аналітичні та довідкові матеріали про стан епідемії туберкульозу в Україні та шляхи її подолання», Кабінет Міністрів України, МОЗ України, 2006р. Розпорядження Президента України №293/95-рп від 09.10.1995р. «Аналіз та висновки щодо стану державного фінансування в галузі охорони здоров'я та ефективності використання бюджетних коштів», Верховна Рада України, 2008р. «Епідемія туберкульозу в Україні», довідник. МОЗ України 2009 р.